

رابطه نیمرخ علایق شغلی با انگیزش تحصیلی در دانشجویان تحصیلات تکمیلی رشته‌های روان‌شناسی و مشاوره

مهدی زارع بهرام‌آبادی^۱، سحر افراز^۲، شهرنوش قسیمی^۳، مصطفی مشایخی^۴

چکیده

شناسایی علایق شغلی دانشجویان و ترجیحات انگیزشی آن‌ها می‌تواند در انتخاب صحیح رشته تحصیلی و شغل کمک کند و به موفقیت تحصیلی و شغلی آنان منجر شود. هدف پژوهش حاضر تعیین نیمرخ علایق شغلی و رابطه آن با انگیزش تحصیلی در دانشجویان تحصیلات تکمیلی رشته روان‌شناسی و مشاوره شهر تهران بود. ۳۰۰ دانشجوی کارشناسی ارشد روان‌شناسی و مشاوره دانشگاه علامه طباطبایی و دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات در این مطالعه مشارکت کردند. علایق شغلی آنان با استفاده از پرسش‌نامه رغبت‌سنج هالند و انگیزش تحصیلی آنان با استفاده از مقیاس انگیزش تحصیلی والرند سنجیده شد. داده با روش تحلیل واریانس چندمتغیره و رگرسیون چندمتغیره تحلیل شد. از نظر مؤلفه‌های انگیزش تحصیلی، بالاترین نمره مربوط به انگیزش بیرونی بود. بین متغیر انگیزه بیرونی با سنخ شخصیتی هنری و اجتماعی رابطه معناداری وجود داشت. همچنین بین متغیر انگیزه درونی با تیپ شخصیتی اجتماعی رابطه مثبت وجود داشت. سایر نتایج نشان داد که بین بی‌انگیزشی با سنخ شخصیتی قراردادی و جست‌وجوگر رابطه مثبت وجود داشت. این مطالعه رابطه بین برخی علایق شغلی دانشجویان بر مبنای نظریه هالند را با برخی از مؤلفه‌های انگیزش تحصیلی درونی و بیرونی مشخص می‌کند. به نظر می‌رسد که مشاوران و برنامه‌ریزان تحصیلی می‌توانند از نظریه و ابزارهای سنجش هالند برای هدایت تحصیلی و شغلی دانشجویان و جلوگیری از هدر رفتن سرمایه آموزشی و انسانی کشور استفاده کنند.

کلیدواژه‌ها

علایق شغلی، انگیزش تحصیلی، رشته روان‌شناسی و مشاوره.

۱. دانشیار گروه علوم رفتاری، پژوهشکده تحقیق و توسعه علوم انسانی «سمت»، تهران، ایران (mz.bahramabadi@gmail.com). نویسنده مسئول.
۲. کارشناس ارشد مشاوره، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبایی، تهران، ایران.
۳. کارشناس ارشد مشاوره، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبایی، تهران، ایران.
۴. دکتری روان‌شناسی تربیتی، دانشکده علوم انسانی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

The Relationship between Job Interests profile and Academic Motivation in Graduate Students in Psychology and Counseling

???

Abstract

Identifying students' job interests and motivational preferences can help them choose the right field of study and job and lead to their academic and career success. The aim of this study was to determine the profile of job interests and its relationship with academic motivation in graduate students of psychology and counseling in Tehran in the academic year of 1996-97. Method: This study was a correlational study. 300 master students of psychology and counseling of Allameh Tabatabaei University and Islamic Azad University of Tehran Science and Research Branch participated in this study in the 97-96 academic year. Their job interests were assessed using the Holland Motivation Questionnaire and their academic motivation was assessed using the Walland (1993) Academic Motivation Scale. Then the collected data using SPSS 21 software. Multivariate analysis of variance and multivariate regression were analyzed. Results: In terms of academic motivation components, the highest score was related to external motivation. There was a significant relationship between external motivation variable with artistic personality level and social personality . There was also a positive and significant relationship between intrinsic motivation and social personality type .Other results showed that there was a positive and significant relationship between the lack of motivation variable with the conventional personality type and the investigative .The study identifies the relationship between some job interests of students based on Holland theory and some components of internal and external academic motivation. It seems that academic advisors and planners can use Holland theory and assessment tools to guide students' education and careers and prevent the waste of the country's educational and human capital.

Keywords

job interests, academic motivation, psychology and counseling major

مقدمه

از مهم‌ترین تصمیمات هر فرد در طول زندگی انتخاب رشته تحصیلی و شغل است که انتخاب صحیح این دو اثر مثبتی بر رشد و توسعه جامعه نیز دارد (رضایی و همکاران، ۲۰۱۲). انتخاب رشته به‌منزله تصمیمی پیچیده شناخته شده است که تحت تأثیر عوامل بسیاری قرار دارد. زمینه‌های فردی، فرهنگی و سیاسی در این انتخاب‌ها نقش حیاتی دارند (ماکسول^۱ و همکاران، ۲۰۰۰). طبق برخی پژوهش‌ها عواملی که بر انتخاب رشته دانشجویان تأثیر می‌گذارد شامل منابع مختلف اطلاعات، ویژگی‌های شغلی و علاقه به رشته و شغل است (صلاح جارادات^۲ و همکاران، ۲۰۱۵). اما یکی از مهم‌ترین عوامل مؤثر بر این انتخاب‌ها و به دنبال آن، موفقیت تحصیلی و شغلی، علایق فردی است (بوساتو^۳ و همکاران، ۲۰۰۰). هر فردی دارای ترجیحات و علایق منحصر به فردی است که ذاتی و نسبتاً پایدار است (بوتکین و ساکوکیس^۴، ۲۰۰۹). برخی از افراد ممکن است که احساس کنند برخی رشته‌های تحصیلی یا برخی مشاغل برای آنان مناسب‌تر هستند که این ناشی از ترجیحات و علایق شخصی منحصر به فرد افراد است (ماکسول و همکاران، ۲۰۰۰).

بسیاری از پژوهشگران بر این باورند که علاقه دانشجویان به رشته تأثیر مهمی بر انتخاب‌های تحصیلی آنان دارد. دانشجویان به انتخاب رشته به‌منزله بازتابی از ویژگی‌های اصلی خودشان از جمله علایق، ارزش‌ها و توانایی‌ها می‌نگرند (صلاح جارادات و همکاران، ۲۰۱۵) و رشته تحصیلی‌شان را بر مبنای علایق شخصی‌شان انتخاب می‌کنند (بوتکین و ساکوکیس، ۲۰۰۹). پژوهش‌های بگز^۵ و همکاران در سال ۲۰۰۸ نشان داد که علاقه مندی دانشجویان به رشته خاص، مهم‌ترین عامل انتخاب رشته تحصیلی آنان بود (کک^۶، ۲۰۱۶).

بنابراین ویژگی‌های شخصی مانند علایق شغلی یا خصایص شخصیتی می‌تواند بر شیوه تصمیم‌گیری فرد در زمینه انتخاب رشته و شغل تأثیر داشته باشد (لی^۷، ۲۰۰۹). به عبارت دیگر شخصیت، توانایی‌ها و مهارت‌های فرد پیش‌گویی‌کننده‌های مهم مسیر

-
1. Maxwell
 2. SalahJaradat
 3. Busato
 4. Butkien & Suchockis
 5. Beggs
 6. Keck
 7. Lee

شغلی هستند (الامید^۱ و همکاران، ۲۰۱۳). مطالعه دسی و ریان^۲ (۲۰۰۰) نیز نشان داد که لذت بردن از شغل و کار کردن در رشته تحصیلی مورد علاقه، مهم ترین عامل انتخاب رشته و شغل است (کک، ۲۰۱۶). طبق نظر کرکا^۳ (۲۰۰۰)، انتخاب شغل دانشجویان تحت تأثیر عواملی مانند دسترسی به اطلاعات، هویت فرهنگی، مسائل مالی، جهانی شدن، علایق شخصی، شخصیت فرد، حمایت اجتماعی و جامعه پذیری قرار دارد و دانش آموزان معمولاً شغلی را انتخاب می کنند که در آن بین شخصیت فرد و شغل مورد نظر تناسب وجود داشته باشد که یکی از مهم ترین عوامل شخصیتی، علایق است (کرکا، ۲۰۰۰).

پژوهش کمی و کیفی توسط کانیز و مدها^۴ (۲۰۱۸) با هدف تعیین عوامل اثرگذار بر انتخاب شغل ۴۰۰ نفر از دانش آموزان ایسلندی سال چهارم تحصیلات متوسطه نشان داد که عواملی که بر انتخاب شغل دانش آموزان اثر می گذارند می توانند به سه دسته عوامل محیطی، عوامل شخصیتی و فرصت ها تقسیم شوند که در این بین، ویژگی های شخصیتی نقش اساسی دارند (کانیز و مدها، ۲۰۱۸). همچنین طبق پژوهش ادوارد و کوینتر^۵ (۲۰۱۱) روی ۳۳۲ دانش آموز متوسطه در کنیا یکی از مهم ترین عوامل اثرگذار روی انتخاب شغل دانش آموزان علایق شخصی بود (ادوارد و کوینتر، ۲۰۱۱). مروری بر پژوهش های انجام شده این نکته را تأیید می کند که ویژگی های شخصیتی و علایق افراد با انگیزه و عملکرد تحصیلی آنان ارتباط دارد و می تواند پیشرفت و موفقیت تحصیلی را پیش بینی کند (حضرتی و یاری و همکاران، ۲۰۱۲).

با این حال، با وجود اثبات رابطه بین علایق و ویژگی های شخصی با انگیزش تحصیلی، متأسفانه در بین دانشجویان درصد قابل توجهی بدون در نظر گرفتن تناسب بین شخصیت و علایق خود با شغل، رشته تحصیلی خود را انتخاب می کنند که این امر به نارضایتی آنان از رشته تحصیلی و شغل آینده آنها و در برخی موارد به ترک تحصیل یا تغییر رشته منجر می شود (نظری و همکاران، ۱۳۸۹). این مسئله در دوره تحصیلات تکمیلی بیشتر مشاهده می شود. از طرفی، تناسب بین علایق و خصایص شخصیتی فرد با رشته و شغل به بهبود عملکرد تحصیلی و شغلی و رضایتمندی وی منجر خواهد شد (نظری و

1. Olamide
2. Deci & Ryan
3. Kerka
4. Kaneez & Medha
5. Edwards & Quinter

همکاران، ۱۳۸۹). به عبارت دیگر، از پیامدهای تطابق رشته تحصیلی و شغل با علایق افراد، بالا رفتن رضایت و انگیزش آنان در آن رشته و شغل است. تجربه نشان داده است که برخی افراد شایستگی لازم برای برخی از مشاغل را ندارند و به دلیل نامناسب بودن و ناسازگاری توانایی‌ها، شخصیت و انگیزه‌هایشان با آن شغل، از آن شغل رضایت ندارند و در آن موفق نمی‌شوند (رضایی و همکاران، ۲۰۱۱). این درحالی است که همین افراد با همین ویژگی‌های شخصیتی، توانایی‌ها و علایق می‌توانند در محیط‌های تحصیلی یا شغلی متناسب کاملاً با انگیزه باشند و موفق شوند. در پژوهش مرادی و تفتی (۱۳۹۲) که با هدف تعیین عوامل مؤثر بر رضایت دانش‌آموزان دوره متوسطه از انتخاب رشته‌شان انجام شد، یافته‌ها مؤید همبستگی مثبت معناداری بین رضایت دانش‌آموزان و علاقه شخصی آنان بود و بین تناسب رشته تحصیلی با توانایی‌های دانش‌آموزان و رضایت آنان از انتخاب رشته‌شان رابطه معناداری وجود داشت. همچنین یافته‌ها بیانگر وجود رابطه بین اولویت شغلی آینده و رضایت از انتخاب رشته بود. در این پژوهش علاقه شخصی مؤثرترین عامل بر رضایت از انتخاب رشته بود (مرادی و تفتی، ۱۳۹۲). پژوهش بیگدلی و آبام (۱۳۸۲) روی دانشجویان رشته روان‌شناسی بالینی دانشگاه شهید چمران اهواز نیز نشان داد درصد بالایی از دانشجویان رشته روان‌شناسی رشته تحصیلی خود را با علاقه انتخاب کرده‌اند و این دانشجویان با انگیزه و رضایت مندی بیشتری به تحصیل اشتغال داشتند (بیگدلی و آبام، ۱۳۸۲). به طور کل رضایت دانشجویان تأثیر مثبت بر انگیزش آنان دارد (سریا^۱ و همکاران، ۲۰۱۳). بالا بودن انگیزش تحصیلی نیز به بهبود عملکرد تحصیلی منجر می‌شود (حضرتی و یاری و همکاران، ۲۰۱۲).

انگیزه پدیده‌ای سه‌بعدی است که شامل باورهای شخص درباره دلایل فرد برای انجام رفتار خاص و واکنش عاطفی به آن است. انگیزش تحصیلی نیز به رفتارهایی گفته می‌شود که به یادگیری و پیشرفت منجر می‌شود. انگیزش شامل سه بعد انگیزش درونی، بیرونی و بی‌انگیزشی است. در انگیزش درونی خود تکلیف برای فرد لذت‌بخش است، درحالی که در انگیزش بیرونی فرد تکلیف را واسطه‌ای برای دستیابی به هدف دیگری در نظر می‌گیرد و در بی‌انگیزشی نیز بین رفتار و نتایج آن رفتار ارتباطی برقرار نمی‌شود و فرد علت بروز آن رفتار را به نیروهای خارج از کنترل فرد نسبت می‌دهد (امیری و همکاران، ۱۳۹۸).

در این زمینه، یکی از چارچوب‌های قوی برای توضیح رابطه بین علایق و انگیزه‌های شخصی با انتخاب رشته تحصیلی و شغلی، نظریه انتخاب شغل هالند^۱ است (بوتکین و ساکوکیس، ۲۰۰۹). طبق این نظریه، انتخاب رشته تحصیلی تحت تأثیر علایق و رشد فردی انجام می‌شود (کینزی^۲ و همکاران، ۲۰۱۴) و بین تیپ‌های شخصیتی و خصوصیات رشته‌های تحصیلی رابطه وجود دارد (بال^۳، ۲۰۰۹). طبق مطالعه هالند، انتخاب شغل از تناسب شغل با علایق، نگرش‌ها و ادراک شخصی نشئت می‌گیرد. هالند معتقد بود پرسش‌نامه علایق به منزله مقیاسی برای تفسیر علایق شخصی افراد مورداستفاده قرار گیرد. او معتقد است که همخوانی بین ویژگی‌های شخصیتی فرد و خصوصیات محیطی (شغلی و تحصیلی) به رضایت و موفقیت فرد منجر می‌شود (رضایی و همکاران، ۲۰۱۲؛ بال، ۲۰۰۹). طبق این نظریه، علایق شغلی توصیفی از اهداف زندگی، ارزش‌ها و توانایی‌های فردی در زندگی در چارچوب محیط شغلی وی هستند که نشان‌دهنده ویژگی‌های شخصی هستند که او را به سوی انتخاب شغل خاص هدایت می‌کند (میرلس و پرمی^۴، ۲۰۱۵).

هالند از الگوی شش ضلعی برای ایجاد روابط میان شش نوع علایق حرفه‌ای استفاده کرد. طبق نظریه او، افراد از نظر علایق فردی به شش دسته تقسیم‌بندی می‌شوند: واقع‌گرا، جست‌وجوگر، هنری، اجتماعی، متهورانه و قراردادی (RIASEC) (رضایی و همکاران، ۲۰۱۲؛ بال، ۲۰۰۹؛ ناوتا^۵ و همکاران، ۲۰۱۰). پرسش‌نامه رغبت‌سنج هالند از پرکاربردترین شیوه‌های بررسی رابطه بین شخصیت افراد با رشته تحصیلی یا شغل آنان در کشورهای مختلف است (هالند، ۱۹۹۵). پورتر و امباخ^۶ (۲۰۰۶) دریافتند که مقیاس شخصیت هالند پیش‌بینی‌کننده قوی انتخاب رشته تحصیلی است (پورتر و امباخ، ۲۰۰۶). همچنین طبق پژوهش اونویاسه و اونویاسه^۷ (۲۰۰۹)، در نیجریه روی ۶۱۶ دانش‌آموز متوسطه، با استفاده از تقسیم‌بندی شخصیتی هالند مشخص شد که بین تیپ شخصیتی اجتماعی، هنری،

1. Holland
2. Kinzie
3. Ball
4. Meireles & Primi
5. Nauta
6. Porter & Imbach
7. Onoyase & Onoyase

متهورانه، قراردادی و انتخاب شغل رابطه معنادار وجود دارد (کانیز و مدها، ۲۰۱۸). علاوه بر این، طبق پژوهش‌های انجام شده، عامل انگیزش نیز بر موفقیت تحصیلی و شغلی افراد تأثیر بسزایی دارد (بوساتو و همکاران، ۲۰۰۰). انگیزش تحصیلی عامل کلیدی برای عملکرد و موفقیت تحصیلی است. انگیزش تحصیلی به زبان ساده عامل تعیین کننده‌ای تعریف می‌شود که فرد را تحت تأثیر قرار می‌دهد تا به مدرسه و دانشگاه برود و کسب تحصیل کند و موفق به اخذ مدرک تحصیلی شود (هاکان و مونیر^۱، ۲۰۱۴). بخش عمده‌ای از رفتارهای ناشی از انگیزش تحصیلی شامل انجام وظایف سخت، تلاش برای یادگیری برای دستیابی به مهارت و انتخاب تکالیفی است که نیاز به تلاش زیادی دارند (امرایبی و همکاران، ۲۰۱۱). درحالی که اکثر مطالعات، تفاوت‌های فردی در سبک‌های یادگیری، سبک‌های تفکر و موفقیت تحصیلی را مورد بررسی قرار داده‌اند، تعداد کمی از آن‌ها بر تفاوت‌های فردی در انگیزش تحصیلی تمرکز کرده‌اند. این تعداد مطالعات رابطه بین انگیزش تحصیلی با خصوصیات شخصیتی افراد را نشان دادند (کوماراجو و کاراو^۲، ۲۰۰۵؛ کلارک و اسکوروت^۳، ۲۰۱۰؛ اوندرا^۴ و همکاران، ۲۰۱۴). به‌طور کلی، سیستم انگیزشی افراد از طریق عواملی از جمله علایق فعال می‌شود. در نتیجه عدم علاقه و گرایش به یک رشته تحصیلی یا شغل در فرد انگیزشی نسبت به آن رشته یا شغل ایجاد نمی‌کند. یکی از اشتباهات رایج در بین افراد این است که بدون داشتن علاقه به رشته تحصیلی یا شغل خاصی، به امید ایجاد علاقه و تمایل تدریجی، در آن رشته یا شغل مشغول می‌شوند. این درحالی است که اکثراً در آن رشته یا شغل به دلیل عدم انگیزش لازم، با نارضایتی زیاد و عدم پیشرفت مواجه می‌شوند. درحقیقت، مطالعه علایق، مطالعه انگیزشی است که از شخصیت فرد نشئت می‌گیرد (حکیمی و همکاران، ۲۰۱۱).

روان‌شناسی و مشاوره جزو رشته‌های گروه علوم انسانی هستند که به‌نوعی به بررسی رفتار و فرایندهای روانی و مطالعه رفتار انسان‌ها در ارتباط با محیط اطراف خود می‌پردازد. افرادی که در این رشته‌ها مشغول به فعالیت هستند باید از نظر شخصیت و علایق با این رشت‌ها سازگار باشند و انگیزه کافی برای تحصیل و اشتغال به کار در

1. Hakan & Münire
2. Komarraju & Karau
3. Clark & Schroth
4. Önder

این رشته‌ها را داشته باشند.

باتوجه به مطالب ذکر شده، می‌توان گفت که شناسایی عواملی که بر روی انگیزش و پیشرفت تحصیلی اثر می‌گذارند اهمیت خاصی دارند، زیرا با شناسایی این عوامل اثرگذار می‌توان زمینه را برای پیشرفت تحصیلی در جویندگان دانش بیشتر فراهم کرد. در این مطالعه فرض بر این بود که براساس مقیاس‌های پرسش‌نامه رغبت‌سنج شغلی هالند، بین تیپ‌های شخصیتی دانشجویان و انگیزش تحصیلی آنان رابطه وجود دارد. با انجام این مطالعه می‌توان زمینه ایجاد هدایت تحصیلی شغلی دانش‌آموزان را قبل از ورود به دانشگاه باتوجه به علایق و ویژگی‌های شخصیتی آنان فراهم کرد. لذا، مطالعه حاضر با هدف تعیین نیمرخ علایق شغلی و رابطه آن با انگیزش تحصیلی در دانشجویان تحصیلات تکمیلی رشته روان‌شناسی و مشاوره شهر تهران در سال تحصیلی ۱۳۹۶-۱۳۹۷ انجام شد.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نوع هم‌بستگی بود و جامعه هدف آن، تمام دانشجویان دوره کارشناسی ارشد رشته روان‌شناسی و مشاوره شاغل به تحصیل در دانشگاه‌های شهر تهران در سال تحصیلی ۱۳۹۶-۱۳۹۷ بودند. با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای از بین این دانشگاه‌ها، دو دانشگاه علامه طباطبایی و واحد علوم و تحقیقات دانشگاه آزاد اسلامی به‌طور تصادفی انتخاب شدند. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران محاسبه شد و سپس از بین دانشجویان کارشناسی ارشد روان‌شناسی و مشاوره دانشگاه‌های موردنظر، ۳۰۰ دانشجو با روش تصادفی انتخاب شدند. معیار ورود به مطالعه، تحصیل در رشته روان‌شناسی و مشاوره در مقطع کارشناسی ارشد بود.

پس از اخذ موافقت‌های لازم برای اجرای مطالعه، ابتدا اطلاعات کلی در زمینه مطالعه و اهداف آن طی جلسه‌ای حضوری به دانشجویان داده شد. دانشجویان با رضایت آگاهانه وارد پژوهش شدند و به پرسش‌نامه‌ها پاسخ دادند. علایق تحصیلی - شغلی دانشجویان با استفاده از پرسش‌نامه رغبت‌سنج شغلی تحصیلی^۱ هالند و انگیزش تحصیلی آنان با استفاده از مقیاس انگیزش تحصیلی والرند (۱۹۹۲)^۲ موردسنجش قرار گرفت.

1. Educational-vocational interest inventory
2. Vallerand Academic Motivation Scale (AMS-HS 28)

ابزارهای پژوهش

پرسش‌نامه رغبت‌سنج شغلی هالند دارای ۲۲۸ آیتم و پنج خرده‌آزمون (فعالیت‌ها، تجربه‌ها، مشاغل، خودسنجی‌ها و توانایی‌ها) است. هر خرده‌آزمون دارای شش مقیاس است: واقع‌گرا، جست‌وجوگر، هنری، اجتماعی، متهورانه و قراردادی. تعداد آیتم‌ها در خرده‌آزمون فعالیت‌ها و تجربه‌ها ۱۳۲ آیتم، در خرده‌آزمون مشاغل ۸۴ آیتم و در خرده‌آزمون خودسنجی ۶ آیتم است. پرسش‌نامه هالند دارای روایی و پایایی قابل‌قبولی است و می‌توان از آن به‌منزله پرسش‌نامه رغبت در کارهای پژوهشی، راهنمایی و مشاوره استفاده کرد.

مقیاس انگیزش تحصیلی والرند (۱۹۹۲) شامل ۲۸ آیتم است. این مقیاس برمبنای تئوری خودتعیین‌کنندگی طراحی شده است. همه آیتم‌ها برمبنای مقیاس پنج‌درجه‌ای لیکرت هستند. این مقیاس شامل سه بعد است: انگیزش درونی (۱۲ آیتم)، انگیزش بیرونی (۱۲ آیتم) و بی‌انگیزگی (۴ آیتم) (۱۵). در این مطالعه، پس از تأیید اعتبار محتوای مقیاس، روش آزمون بازآزمون برای تعیین اعتماد مقیاس در نمونه آزمایشی انجام شد و ضریب هم‌بستگی ۰/۷۱ به‌دست آمد. آلفای کرونباخ برای این مقیاس برابر با ۰/۸۸ بود.

تمام آنالیزهای آماری با استفاده از نرم‌افزار اس.پی.اس.اس. نسخه ۲۱ انجام شد. در این مطالعه، روش‌های توصیفی و آنالیز واریانس چندمتغیره و رگرسیون چندمتغیره برای تحلیل داده‌ها استفاده شد. مقدار P-value کم‌تر از ۰/۰۵ معنادار در نظر گرفته شد.

یافته‌ها

در این مطالعه ۳۰۰ دانشجوی کارشناسی ارشد رشته روان‌شناسی و مشاوره مشارکت کردند. میانگین (انحراف معیار) سن دانشجویان (۷/۲) ۳۱/۸ سال بود. نتایج بررسی هم‌بستگی بین متغیرهای پژوهش در جدول ۱ نشان داده شده است، همان‌گونه که مشاهده می‌شود بین متغیر انگیزه بیرونی با تیپ شخصیتی هنری ($r=0/126, p<0/05$) و اجتماعی ($r=0/155, p<0/001$) رابطه معناداری وجود داشت. همچنین بین متغیر انگیزه درونی با تیپ شخصیتی اجتماعی ($r=0/169, p<0/001$) رابطه معناداری وجود داشت. در ضمن نتایج نشان داد که بین متغیر بی‌انگیزشی با تیپ شخصیتی قراردادی ($r=0/170, p<0/001$) و

جست و جوگر ($r=0/158, p < 0/001$) رابطه مثبت معناداری وجود داشت. در ادامه برای پیش بینی انگیزش تحصیلی براساس تیپ های شخصیتی از آزمون رگرسیون گام به گام استفاده شد. گفتنی است که قبل از استفاده از آزمون رگرسیون، مفروضه های نرمال بودن و خطی بودن داده ها بررسی شد و پس از برقرار بودن مفروضات، از آزمون رگرسیون استفاده شد. همچنین از آنجایی که متغیر ملاک ما انگیزش تحصیلی دارای سه مؤلفه است، یعنی بی انگیزگی، انگیزه بیرونی و انگیزه درونی، بنابراین به طور مجزا سه تحلیل رگرسیون برای هر یک از مؤلفه ها انجام شده است.

جدول ۱ نتایج بررسی هم بستگی بین متغیرهای تیپ شخصیتی و انگیزش تحصیلی

۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱
							۱. واقع گرا
						۱	۲. قرار دادی $**0/234$
					۱	۰/۰۴۲	۳. هنری ۰/۰۶۱
				۱	۰/۰۴۹	$**0/272$	۴. اجتماعی ۰/۰۹۳
			۱	۰/۱۴۵	$*0/115$	۰/۱۰۶	۵. متهورانه ۰/۰۶۵
		۱	$**0/167$	$**0/346$	۰/۰۶۷	$**0/211$	۶. جست و جوگر $*0/181$
	۱	۰/۰۷۷	۰/۰۷۴	$*0/155$	$*0/126$	۰/۰۵۹	۷. انگیزه درونی ۰/۰۰۶
۱	$**0/581$	۰/۰۹۴	۰/۰۲۱	$**0/169$	۰/۰۶۷	۰/۰۶۲	۸. انگیزه بیرونی $-0/032$
$-0/009$	۰/۰۱۵	$**0/170$	۰/۰۳۸	۰/۱۰۴	$-0/099$	$**0/158$	۹. بی انگیزگی ۰/۰۴۰

پیش بینی بی انگیزگی

نتایج آزمون تحلیل رگرسیون به روش گام به گام برای پیش بینی بی انگیزگی براساس تیپ های شخصیتی نشان داد که در مدل اول تیپ شخصیتی جست و جوگر، در مدل دوم تیپ شخصیتی قرار دادی و در مدل سوم تیپ شخصیتی هنری وارد معادله رگرسیون شده است که در ادامه نتایج آن ارائه شده است.

نتایج آزمون تحلیل واریانس نشان می دهد که براساس مدل اول تیپ شخصیتی جست و جوگر ($F(1 و 298) = 8/89, P < 0/01$)؛ براساس مدل دوم ابعاد تیپ های شخصیتی جست و جوگر و قرار دادی ($F(2 و 297) = 6/94, P < 0/01$)؛ و براساس مدل سوم تیپ های شخصیتی جست و جوگر، قرار دادی و هنری ($F(3 و 296) = 6/03, P < 0/01$)؛ به طور معناداری بی انگیزگی تحصیلی دانشجویان را تبیین می کنند (جدول ۲).

جدول ۲ خلاصه تحلیل واریانس متغیرهای پیش‌بینی‌کننده بی‌انگیزگی براساس تیپ‌های شخصیتی

مدل	منبع تغییرات	SS	df	MS	F	P
۱	رگرسیون	۱۸۰/۴۷	۱	۱۸۰/۴۷		
	باقی مانده	۶۰۴۵/۷۷	۲۹۸	۲۰/۲۸	۸/۸۹	**۰/۰۰۳
	کل	۶۲۲۶/۲۵	۲۹۹			
۲	رگرسیون	۲۷۷/۹۶	۲	۱۳۸/۹۸		
	باقی مانده	۵۹۴۸/۲۸	۲۹۷	۲۰/۰۲	۶/۹۴	**۰/۰۰۱
	کل	۶۲۲۶/۲۵	۲۹۹			
۳	رگرسیون	۳۵۸/۶۴	۳	۱۱۹/۵۴		
	باقی مانده	۵۸۶۷/۶۰	۲۹۶	۱۹/۸۲	۶/۰۳۱	**۰/۰۰۱
	کل	۶۲۲۶/۲۵	۲۹۹			

**P<۰/۰۱

نتایج آزمون رگرسیون گام به گام نشان داد که مؤلفه‌های تیپ جست‌وجوگر ($p < ۰/۰۱$)، تیپ قراردادی به‌طور مستقیم و تیپ هنری به‌طور معکوس ($p < ۰/۰۵$) پیش‌بینی‌کننده بی‌انگیزگی است. همان‌طور که مشاهده می‌شود نتایج آزمون رگرسیون گام به گام نشان می‌دهد که براساس مدل اول میزان بتا نشان می‌دهد که یک انحراف معیار تغییر در مؤلفه تیپ جست‌وجوگر ۰/۱۷ انحراف معیار تغییر بی‌انگیزگی را به همراه دارد و مؤلفه تیپ جست‌وجوگر تبیین‌کننده ۰/۰۲ واریانس بی‌انگیزگی است. همچنین ملاحظه وزن استاندارد شده بتا براساس مدل دوم نشان می‌دهد که یک انحراف معیار تغییر هم‌زمان در مؤلفه‌های تیپ جست‌وجوگر و تیپ قراردادی ۰/۱۴ و ۰/۱۲ انحراف معیار تغییر در بی‌انگیزگی می‌شود، مؤلفه‌های تیپ جست‌وجوگر و تیپ قراردادی تبیین‌کننده ۰/۰۴ از واریانس بی‌انگیزگی است. ملاحظه وزن استاندارد شده بتا براساس مدل سوم نیز نشان می‌دهد که یک انحراف معیار تغییر هم‌زمان در مؤلفه‌های تیپ جست‌وجوگر، تیپ قراردادی و تیپ هنری به ترتیب ۰/۱۵، ۰/۱۳ و ۰/۱۱- انحراف معیار تغییر در بی‌انگیزگی می‌شود، تیپ جست‌وجوگر، تیپ قراردادی و تیپ هنری تبیین‌کننده ۰/۰۵ از واریانس بی‌انگیزگی است (جدول ۳).

جدول ۳ ضرایب رگرسیون پیش‌بینی بی‌انگیزگی تحصیلی براساس تیپ‌های شخصیتی

مدل	ضریب	B	SE	Beta	T	P	R	R ²
۱	ثابت	۱۰/۱۶	۰/۶۸		۱۴/۸۴	**۰/۰۰۱	^a ۰/۱۷	۰/۰۲
	تیپ	۰/۱۴	۰/۰۴	۰/۱۷	۲/۹۸	**۰/۰۰۳		
	جست‌وجوگر							
۲	ثابت	۹/۰۸	۰/۸۳		۱۰/۸۳	**۰/۰۰۱	^b ۰/۲۱	۰/۰۴
	تیپ	۰/۱۲	۰/۰۴۹	۰/۱۴	۲/۴۷	*۰/۰۱		
	جست‌وجوگر							
۳	تیپ قراردادی	۰/۱۱	۰/۰۵	۰/۱۲	۲/۲۰	*۰/۰۲		
	ثابت	۱۰/۳۶	۱/۰۴		۹/۸۸	**۰/۰۰۱	^c ۰/۲۴	۰/۰۵
	تیپ	۰/۱۲	۰/۰۴	۰/۱۵	۲/۵۹	**۰/۰۰۱		
	جست‌وجوگر							
	تیپ قراردادی	۰/۱۲	۰/۰۵	۰/۱۳	۲/۲۷	*۰/۰۲		
	هنری	-۰/۰۷	۰/۰۳	-۰/۱۱	-۲/۰۱	*۰/۰۴		

پیش‌بینی انگیزه بیرونی

نتایج آزمون تحلیل رگرسیون به روش گام به گام پیش‌بینی انگیزه بیرونی براساس تیپ‌های شخصیتی نشان داد که در مدل اول تیپ شخصیتی اجتماعی و در مدل دوم تیپ شخصیتی هنری وارده معادله رگرسیون شده که در ادامه نتایج آن ارائه شده است. نتایج آزمون تحلیل واریانس نشان می‌دهد که براساس مدل اول تیپ شخصیتی اجتماعی ($P < ۰/۰۱$)، $F(۱ و ۲۹۸) = ۷/۳۰$ ؛ براساس مدل دوم ابعاد تیپ‌های شخصیتی اجتماعی و هنری ($P < ۰/۰۱$)، $F(۲ و ۲۹۷) = ۵/۸۷$ به‌طور معناداری انگیزه بیرونی دانشجویان را تبیین می‌کنند (جدول ۴).

جدول ۴ خلاصه تحلیل واریانس متغیرهای پیش‌بینی کننده بی‌انگیزگی براساس تیپ‌های شخصیتی

مدل	منبع تغییرات	SS	Df	MS	F	P
۱	رگرسیون	۱۱۰۶/۲۲	۱	۱۱۰۶/۲۲۰		
	باقی مانده	۴۵۱۰۹/۰۶	۲۹۸	۱۵۱/۳۷۳	۷/۳۰	**۰/۰۰۷
	کل	۴۶۲۱۵/۲۸	۲۹۹			
۲	رگرسیون	۱۷۵۹/۵۳	۲	۸۷۹/۷۶		
	باقی مانده	۴۴۴۵۵/۷۴	۲۹۷	۱۴۹/۶۸	۵/۸۷	**۰/۰۰۳
	کل	۴۶۲۱۵/۲۸	۲۹۹			

نتایج آزمون رگرسیون گام به گام نشان داد که تیپ اجتماعی و هنری به‌طور مستقیم ($p < 0/05$) پیش‌بینی‌کننده انگیزه بیرونی دانشجویان است. همان‌طور که مشاهده می‌شود نتایج آزمون رگرسیون گام به گام نشان می‌دهد که براساس مدل اول میزان بتا نشان می‌دهد که یک انحراف معیار تغییر در مؤلفه تیپ اجتماعی $0/15$ انحراف معیار تغییر در انگیزه بیرونی دانشجویان می‌شود، تیپ اجتماعی تبیین‌کننده $0/02$ واریانس انگیزه بیرونی دانشجویان است. همچنین ملاحظه وزن استاندارد شده بتا براساس مدل دوم نشان می‌دهد که یک انحراف معیار تغییر هم‌زمان در تیپ اجتماعی و تیپ هنری $0/14$ و $0/11$ انحراف معیار تغییر در انگیزه بیرونی دانشجویان می‌شود، تیپ اجتماعی و تیپ هنری تبیین‌کننده $0/03$ از واریانس انگیزه بیرونی دانشجویان است (جدول ۵).

جدول ۵ ضرایب رگرسیون پیش‌بینی انگیزه بیرونی براساس تیپ‌های شخصیتی

مدل	ضریب	B	SE	Beta	T	P	R	R ²
۱	ثابت	۵۳/۱۱	۱/۷۱		۳۱/۰۶	<0/001	^a 0/15	0/02
	تیپ اجتماعی	0/19	0/07	0/15	2/70	0/007		
۲	ثابت	۴۹/۳۱	۲/۴۹		۱۹/۷۸	<0/001	^b 0/19	0/03
	تیپ اجتماعی	0/18	0/07	0/14	2/61	0/009		
	تیپ هنری	0/21	0/10	0/11	2/08	0/03		

پیش‌بینی انگیزه درونی

نتایج آزمون تحلیل رگرسیون به روش گام به گام پیش‌بینی انگیزه درونی براساس تیپ‌های شخصیتی نشان داد که تنها در مدل اول تیپ شخصیتی اجتماعی وارده معادله رگرسیون شده که در ادامه نتایج آن ارائه شده است. نتایج آزمون تحلیل واریانس نشان می‌دهد که براساس مدل اول تیپ شخصیتی اجتماعی ($F(1, 298) = 8/80, P < 0/01$) به‌طور معناداری انگیزه درونی دانشجویان را تبیین می‌کند (جدول ۶).

جدول ۶ خلاصه تحلیل واریانس متغیرهای پیش‌بینی‌کننده انگیزه درونی براساس تیپ‌های شخصیتی

مدل	منبع تغییرات	SS	df	MS	F	P
۱	رگرسیون	۱۳۱۱/۹۳	۱	۱۳۱۱/۹۳	۸/۸	
	باقی‌مانده	۴۴۳۸۹/۰۵	۲۹۸	۱۴۸/۹۵		**0/003
	کل	۴۵۷۰۰/۹۸	۲۹۹			

نتایج آزمون رگرسیون گام به گام نشان داد که تیپ اجتماعی به طور مستقیم ($p < 0/05$) پیش‌بینی‌کننده انگیزه درونی دانشجویان است. همان‌طور که مشاهده می‌شود نتایج آزمون رگرسیون گام به گام نشان می‌دهد که براساس مدل اول میزان بتا نشان می‌دهد که یک انحراف معیار تغییر در مؤلفه تیپ اجتماعی ۰/۱۶ انحراف معیار تغییر در انگیزه بیرونی دانشجویان می‌شود، تیپ اجتماعی تبیین‌کننده ۰/۰۲ واریانس انگیزه درونی دانشجویان است (جدول ۷).

جدول ۷ ضرایب رگرسیون پیش‌بینی انگیزه درونی براساس تیپ‌های شخصیتی

مدل	ضریب	B	SE	Beta	T	P	R	R ²
۱	ثابت	۵۲/۹۱	۱/۶۹		۳۱/۱۹	<۰/۰۰۱	۰/۱۶ ^a	۰/۰۲
	اجتماعی	۰/۲۱	۰/۰۷	۰/۱۶	۲/۹۶	۰/۰۰۳		

بحث و نتیجه‌گیری

مطالعات نشان می‌دهند که عوامل سازمانی، اجتماعی، فرهنگی، فردی و اقتصادی، از عوامل مؤثر بر انتخاب رشته‌هایی نظیر روان‌شناسی و مشاوره هستند (عنایتی نوین‌فر و همکاران، ۱۳۹۱). همچنین، یافته‌های اکثر مطالعات این نکته را تأیید می‌کند که انتخاب رشته به طور نزدیکی با علایق، شخصیت و ترجیحات حرفه‌ای افراد ارتباط دارد (بوتکین و ساکوکیس، ۲۰۰۹). در واقع، مطالعه علایق، مطالعه انگیزش نشئت گرفته از ویژگی‌های شخصیتی افراد است (لارسن^۱ و همکاران، ۲۰۰۲).

در بررسی نیمرخ علایق دانشجویان مورد مطالعه مشخص شد که در این مطالعه بالاترین نمره مربوط به تیپ شخصیتی اجتماعی بود. تیپ شخصیتی متهورانه و قراردادی نیز با فاصله نه‌چندان نزدیکی در مرتبه دوم و سوم قرار گرفتند.

همانگونه که انتظار می‌رفت، تیپ شخصیتی غالب در دانشجویان رشته روان‌شناسی و مشاوره، تیپ اجتماعی بود. در مطالعه مشابهی توسط رضایی و همکاران در دانشگاه گیلان نیز، دانشجویان رشته مشاوره نمره بالاتری در تیپ اجتماعی کسب کردند (رضایی و همکاران، ۲۰۱۲). افراد با تیپ شخصیت اجتماعی اکثراً دارای خصوصیات شخصیتی شامل اجتماعی بودن، خوش‌مشرب، متمایل به همکاری، صبور، دوستانه، سخاوتمندانه،

کمک‌کننده، مهربان، مشوق، مسئول، ملزم به صلاحیت، فهمیده و صادق هستند. هالند دریافت که افراد با علایق اجتماعی و متهورانه، بیش از دیگران برون‌گرا هستند و رشته‌های علوم اجتماعی، تمایل بیشتری به بازبودن، به لحاظ عاطفی پایدار بودن و سازگاری دارند (کافمن^۱ و همکاران، ۲۰۱۳). بنابراین خصوصیات شخصیتی تیپ اجتماعی با رشته تحصیلی روان‌شناسی و مشاوره سازگاری بیشتری دارد.

افراد با تیپ شخصیتی متهورانه دارای خصوصیات شخصیتی خاص هستند از جمله: ماجراجو، شجاع، بلندپروازانه، پرخاشگر، پرانرژی، هیجان‌انگیز، برون‌گرا، خودنما، و خوش‌بینانه. در نهایت تیپ شخصیتی قراردادی که اکثر افراد با این تیپ خصوصیات شخصیتی همچون دقیق، سازگار، باوجدان، کارآمد، انکارناپذیر، پایدار، مسئول، سازمان‌یافته و وظیفه‌گرا، الگوهای تفکر انعطاف‌ناپذیر را دارا هستند (رضایی و همکاران، ۲۰۱۲).

مطالعه حاضر نشان داد که علایق فردی با انگیزش دانشجویان مرتبط است. مطالعات متعددی علایق شغلی فردی را که ممکن است مربوط به انگیزه تحصیلی دانش‌آموزان باشد، مورد بررسی قرار دادند و بین برخی ابعاد علایق شغلی فرد و برخی خرده‌مقیاس‌های انگیزش هم‌بستگی پیدا کردند (کوماراجو و کاراو، ۲۰۰۵؛ کلارک و اسکورت، ۲۰۱۰؛ تاناکا^۲ و همکاران، ۲۰۰۹؛ جاج و ایلیس^۳، ۲۰۰۲).

در زمینه رابطه بین علایق شغلی و انگیزش تحصیلی، یافته‌های مطالعه حاضر نشان داد که بین انگیزه بیرونی با تیپ اجتماعی و هنری رابطه معنادار وجود داشت، به طوری که تیپ اجتماعی و هنری به طور مستقیم پیش‌بینی‌کننده انگیزه بیرونی هستند. از طرفی، بین انگیزه درونی با تیپ اجتماعی نیز رابطه معنادار وجود داشت و تیپ اجتماعی به طور مستقیم پیش‌بینی‌کننده انگیزه درونی بود که با توجه به خصوصیات فردی تیپ اجتماعی که در پیش از این ذکر شد، این نتایج در دانشجویان با تیپ اجتماعی قابل انتظار است. در زمینه مؤلفه بی‌انگیزگی در دانشجویان روان‌شناسی و مشاوره نیز، تیپ جست‌وجوگر و قراردادی به طور مستقیم پیش‌بینی‌کننده بی‌انگیزگی هستند. در این مطالعه پس از تیپ اجتماعی، بالاترین نمره مربوط به تیپ متهورانه و قراردادی بود که با توجه به خصوصیات تیپ قراردادی، پیش‌بینی‌کنندگی بی‌انگیزگی به این دو رشته از سوی دانشجویان روان‌شناسی و

1. Kaufman
2. Tanaka
3. Judge & Ilies

مشاوره با تیپ قراردادی توجیه پذیر است. با توجه به اینکه فعالیت‌های تحصیلی دانشجویان در رشته‌های روان‌شناسی و مشاوره از نوع تعاملی و ارتباطی است و نیاز به همدلی با افراد و مراجعان از وظایف اصلی دانشجویان محسوب می‌شود، تیپ قراردادی یا جست‌وجوگر وزن کم‌تری را به خود برای انگیزش تحصیلی به این رشته‌ها اختصاص می‌دهند. به‌طور کلی می‌توان به این نتیجه رسید که بالاترین انطباق در رشته تحصیلی روان‌شناسی و مشاوره با علایق شغلی در تیپ شخصیتی اجتماعی وجود داشته و کم‌ترین انطباق رشته تحصیلی با علایق شغلی در دانشجویان مذکور با تیپ قراردادی. در نتیجه با توجه به یافته‌های پژوهش به نظر می‌رسد که این دانشجویان از انگیزش تحصیلی پایین‌تری برخوردارند.

می‌توان این‌گونه بیان کرد که انگیزه درونی تحصیلی به معنای درگیر شدن در فعالیت‌های تحصیلی به خاطر خود فرد است. برای مثال، برای یادگیری با توجه به علاقه یا کنجکاو، یا تمایل به درک بیشتر در مورد موضوع است. با وجود این، انگیزه‌های بیرونی به تعامل در یادگیری با توجه به عوامل خارجی مانند به‌دست آوردن پاداش یا شناخت اشاره دارد. به‌طور کلی، انگیزش درونی در بیشتر مواقع با موفقیت تحصیلی ارتباط دارد. با این حال، انگیزه بیرونی اغلب با دستاورد تحصیلی رابطه معکوس دارد. مطالعات نشان می‌دهد که رابطه بین خصایص شخصیتی و انگیزش برای انگیزه درونی و بیرونی و ابعاد مختلف آنان متفاوت است. به‌طور کلی، خصایص شخصیتی قادر به تبیین بخش بسیار بزرگ‌تر از واریانس در انگیزش درونی نسبت به انگیزه بیرونی است (مک‌گنون^۱ و همکاران، ۲۰۱۴). دانشجویان بی‌انگیزه نیز در بیشتر مواقع به دلیل اضطرابشان و نگرانی در مورد تحصیل، منفعل و فاقد تمرکز لازم برای تحصیل هستند (ملداشوا و محمود^۲، ۲۰۱۴). با توجه به رابطه مثبت و معنادار تیپ شخصیتی اجتماعی با انگیزش تحصیلی درونی می‌توان نتیجه گرفت که انطباق و هم‌خوانی خصایص شخصیتی و علاقه با انتظارات تحصیلی شغلی از پیش‌بینی‌کننده‌های قوی انگیزش درونی دانشجویان در تحصیل محسوب می‌شود. به عبارت دیگر هم‌خوانی و انطباق بالای تیپ اجتماعی با رشته و شغل روان‌شناسی و مشاوره، انگیزش درونی دانشجویان را در تحصیل پیش‌بینی می‌کند.

یکی از نکته‌های کاربردی این مطالعه این است که استادان و مشاوران تحصیلی باید بتوانند انواع راهکارهای برنامه‌ریزی و یادگیری، فعالیت‌ها و تکنولوژی آموزشی را

باتوجه به علایق مختلف دانشجویان و سطوح مختلف انگیزش تحصیلی آنان به کار بندند. آموزش مبتنی بر ترجیحات انگیزشی، انگیزه‌های مختلفی را برای دانش‌آموزان و دانشجویان با علایق شغلی و تحصیلی مختلف فراهم می‌کند.

به‌طور کلی، علایق شغلی و تحصیلی، انواع فعالیت‌های حرفه‌ای و محیطی را که افراد ترجیح می‌دهند توصیف می‌کند و علایق شغلی نظریه‌ها دارند، یک مدل عملی شناخته‌شده در این زمینه است که ما را قادر می‌سازد تا شش بُعد علایق فردی را توضیح دهیم (شولتز^۱ و همکاران، ۲۰۱۷). استادان و مشاوران تحصیلی باید آگاه باشند که هرچند تلاش برای ایجاد انگیزه در دانشجویان برای بهبود نتایج تحصیلی اهمیت زیادی دارد، اما شخصیت دانشجو نیز می‌تواند نگرش‌های انگیزشی قوی را ایجاد کند. بنابراین باید به روابط بین تیپ‌های شخصیتی دانشجویان و نوع انگیزش و در نتیجه مشوق‌های موردنیاز برای برانگیختگی هر یک توجه کنند.

محدودیت‌های عمده پژوهش حاضر استفاده از ابزار خودگزارشی، عدم بررسی روابط علت و معلولی و محدودیت تعمیم‌پذیری یافته‌هاست که نیاز به انجام مطالعات بیشتر در این زمینه را ضروری می‌سازد.

بازنگری نظام انگیزشی دانشجویان روان‌شناسی و مشاوره باتوجه به تیپ شخصیتی و هدایت تحصیلی شغلی دانش‌آموزان قبل از ورود به دانشگاه باتوجه به علایق و ویژگی‌های شخصیتی آن‌ها، از پیشنهادات پژوهش حاضر است.

در پایان نویسندگان این مقاله از مسئولان و دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه علامه طباطبائی و دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران به سبب مشارکت در این مطالعه کمال تشکر را به عمل می‌آورند.

منابع

- امیری، ا.، زارع بهرام‌آبادی، م.، حیدری، ح.، و داودی، ح. (۱۳۹۸). تدوین مدل علی فرسودگی تحصیلی برپایه انتظارات پیامدی با نقش واسطه‌ای انگیزش تحصیلی در دانش‌آموزان دختر مقطع پیش‌دانشگاه. *روان‌شناسی فرهنگی*، ۳(۱)، ۱۲۷-۱۴۵.
- بیگدلی، ز.، و آدام، ز. (۱۳۸۲). عوامل مؤثر در انتخاب رشته تحصیلی و ... تغییر نگرش دانشجویان کتاب‌داری و روان‌شناسی بالینی در دانشگاه شهید چمران اهواز. *کتاب‌داری و اطلاع‌رسانی*، ۲۲، ۴۷-۶۶.
- عنایتی‌فر، ع.، درانی، ک.، و کرم‌دوست، ن. (۱۳۹۱). بررسی مقایسه‌ای عوامل مؤثر بر انتخاب رشته

- تحصیلی دانشجویان دانشکده‌های فنی و مهندسی و روان‌شناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران. فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی، ۶۶، ۱۴۵-۱۶۷.
- مرادی، ا.، و اخوان تفتی، م. (۱۳۹۲). بررسی رضایت دانش‌آموزان دوره متوسطه نظری از انتخاب رشته خویش و عوامل مؤثر بر آن. روان‌شناسی تربیتی، ۲۸، ۱۲۱-۱۳۸.
- نظری، ا.، محمدی، ف.، و حاتمی، ح. (۱۳۸۹). ارائه راهبردهایی برای هدایت تحصیلی و شغلی دانش‌آموزان دوره متوسطه شهرستان سیرجان. فصلنامه رهیافتی نو در مدیریت آموزشی، ۱(۳)، ۱۱۷-۱۳۰.
- Amrai, K., Elahi Motlagh, SH., Azizi Zalani, H., & Parhon, H. (2011). The relationship between academic motivation and academic achievement students. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 15, 399-402.
- Bal, P. (2009). The Personality Characteristics and the Choice of Vocational Studies. Education and Accreditation. International Multidisciplinary Scientific GeoConference: *SGEM : Surveying Geology & mining Ecology Management*, 2, 867-870.
- Busato, V.V., Prins, F.J., Elshout, J.J., & Hamaker, C. (2000). Intellectual ability, learning style, personality, achievement motivation and academic success of psychology students in higher education. *Personality and Individual Differences*, 29, 1057-68.
- Butkienė, J., & Suchockis, A. (2009). Students' personality, motivation, expectations and study programme choice in Lithuanian Private Business University. *Profesinis Rengimas: tyrimai ir realijos*, 18, 72-84.
- Clark, M.H., & Schroth, C.A. (2010). Examining relationships between academic motivation and personality among college students. *Learning and Individual Differences*, 20, 19-24.
- Deci, E.L., & Ryan, R.M. (2000). Intrinsic and extrinsic motivations: classic definitions and new directions. *Contemporary Educational Psychology*, 25, 54-67.
- Edwards, K., & Quinter, M. (2011). Factors influencing students career choices among secondary school students in Kisumu Municipality, Kenya. *Journal of Emerging Trends in Educational Research and Policy Studies*, 2 (2), 81-87.
- Furnham, A., Eracleous, A., & Chamorro-Premuzic, T. (2009). Personality, motivation and job satisfaction: Hertzberg meets the Big Five. *Journal of Managerial Psychology*, 24(8), 765-779.
- Hakan, K., & Münire, E. (2014). Academic Motivation: Gender, Domain and Grade Differences. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 143, 708-15.
- Hakimi, S., Hejazi, E., & Gholamali Lavasani, M. (2011). The Relationships Between Personality Traits and Students' Academic Achievement. International Conference on Education and Educational Psychology (ICEEPSY 2011). *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 29, 836-845.
- Hazrati-Viari, A., Tayarani Rad, A., & Torabi, S.S. (2012). The effect of personality traits on academic performance: The mediating role of academic motivation. 4th International Conference of Cognitive Science (ICCS 2011). *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 32, 367-371.
- Holland, J. (1995). *Making vocational choices: A theory of vocational personalities and work environments*. In: Hoseinian S and yazdy M Tehran, editor. Farsi translation.

- Judge, T.A., & Ilies, R. (2002). Relationship of Personality to Performance Motivation: A Meta-Analytic Review. *Journal of Applied Psychology*, 87(4), 797-807.
- Kaneez, B.S., & Medha, K. (2018). Factors Influencing Grade 10 Students' Career Choice in Mauritius. *International Journal of Academic Research in Progressive Education and Development*, 7(2), 30-44.
- Kaufman, J.C., Pumacahua, T.T., & Holt, R.E. (2013). Personality and creativity in realistic, investigative, artistic, social, and enterprising college majors. *Personality and Individual Differences*, 54, 913-7.
- Keck, K.J. (2016). Factors Influencing Student Major Selection at a Community College. *Masters Theses*, 2457. <http://thekeep.eiu.edu/theses/2457>.
- Kerka, S. (2000). Career development, gender, race and class. Eric Clearing house on Adult Career and Vocational Education Columbus. ED 421641.
- Kinzie, J., Palmer, M., Hayek, J., Hossler, D., Jacob, S.A., & Cummings, H. (2004). Fifty Years of College Choice: Social, Political and Institutional. Influences on the Decision-making Process. *Lumina Foundation for Education. New Agenda Series*, 5(3), 271-292.
- Komarraju, M., & Karau, S.J. (2005). The relationship between the big five personality traits and academic motivation. *Personality and Individual Differences*, 39, 557-567.
- Larson, L.M., Rottinghaus, P.J., & Borgen, F.H. (2002). Meta-analyses of Big Six Interests and Big Five Personality Factors. *Journal of Vocational Behavior*, 61, 217-239.
- Lee, W.C.V. (2009). Choosing a college major: Factors that might influence the way students make decisions. a dissertation submitted to the faculty of the graduate school of the university of minnesota.
- Maxwell, G., Cooper, M., & Biggs, N. (2000). How people choose vocational education and training programs: Social, educational and personal influences on aspiration. Research report.
- McGeown, S.P., Putwain, D., Simpson, E.G., Boffey, E., Markhamc, J., & Vince, A. (2014). Predictors of adolescents' academic motivation: Personality, self-efficacy and adolescents' characteristics. *Learning and Individual Differences*, 32, 278-286.
- Meireles, E., Primi, R. (2015). Validity and Reliability Evidence for Assessing Holland's Career Types. *Paidéia*, 25(62), 307-315.
- Moldasheva, G., & Mahmood, M. (2014). Personality, learning strategies, and academic performance Evidence from post-Soviet Kazakhstan. *Education + Training*, 56(4), 343-359.
- Nauta, M.M. (2010). The Development, Evolution, and Status of Holland's Theory of Vocational Personalities: Reflections and Future Directions for Counseling Psychology. *Journal of Counseling Psychology*, 57(1), 11-22.
- Olamide, S.O., & Olawaiye, S.O. (2013). The factors determining the choice of career among secondary school students. *The International Journal Of Engineering and Science*, 2(6), 33-44.
- Önder, I., Beşoluk, S., İskender, M., Masal, E., & Demirhan, E. (2014). Circadian Preferences, Sleep Quality and Sleep Patterns, Personality, Academic Motivation and Academic Achievement of university students. *Learning and Individual Differences*, 32, 184-192.

- Onoyase, D., & Onoyase, A. (2009). The relationship between personality types and career choice of secondary school students in Federal government colleges in Nigeria. *Anthropologist, 11*(2), 109-115.
- Porter, S.R., & Umbach, P.D. (2006). College major choice: An analysis of person-environment fit. *Research in Higher Education, 47*, 429-449.
- Rezaei, A., Qorbanpoor, A., AhmadiGatab, T., & Rezaei, A. (2011). Comparative research for personality types of Guilan University physical exercise and counseling students based on Holland theory. *Procedia - Social and Behavioral Sciences, 30*, 2032- 2036.
- SalahJaradat, M. (2015). What's Really Matter When Choosing a College Major!. *International Journal of Arts and Commerce, 4*(2), 92-110.
- Schultz, L.H., Connolly, J.J., Mason Garrison, S.M., Leveille, M.M., & Jackson, J.J. (2017). Vocational interests across 20 years of adulthood: Stability, change, and the role of work experiences. *Journal of Research in Personality, 71*, 46-56.
- Tanaka, M., Mizuno, K., Fukuda, S., Tajima, S., & Watanabe, Y. (2009). Personality traits associated with intrinsic academic motivation in medical students. *Medical Education, 43*, 384-7.
- Soria, K.M., & Stebleton, M. (2013). Major Decisions: Motivations for Selecting a Major, Satisfaction, and Belonging. *NACADA Journal, 33*(2), 29-43.